

Caja
A-44

~~8-1-7-9~~ ~~7-7~~

ANIMADVERSIONES

quibus Iudices attendere oportet in causa
 Doctoris Molina, et in censura eius
 libri de concordia, ut eiusdem
 innocentia & doctrina
 sanitas appareat

(8)

Ocasione controversia exorta his diebus de sufficientia et efficacia gra-
 tiæ de libertate arbitrii, multa obiecta sunt contra librum de concordia li-
 beri arbitrii, cum donis gratia etc. Doctoris Molina, siue nomine eius ex-
 presso siue suppresso, His tamen circumstantiis adiunctis ex quibus fa-
 cile intelligatur, esse contra illum obiecta, Ex his autem plerumque omnino
 falsa illi imponuntur, siue quod ea prorsus nunquam dixerit, siue quod
 obiectorum auctores ipsius Doctoris Molina veras propositiones, additis
 s. deoratio aliquibus particulis ita mutauerint, ut alia omnino propositi-
 ones sint, aliumq. sensum, eumq. falsum præ se ferant. Nonnulla etiam
 tamq. improbabilia, s. aliqua mala censura digna obijciuntur auctori, quæ
 si vera ab illo scripta sint, nulla tamen ratione improbabilia iudicari debent.

In his obiectiombus illud est obseruandum in primis earum, quæ etiam
 nunc opponuntur Doctori Molina aliquas non paruas et eas præ-
 cipuas et quæ totius libri materias attingebant oppositas fuisse
 eidem auctori olim apud serenissimum Albertum Archiducem
 Austriacum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem, ac Regni His-
 pania generalium inquisitorem apud supremumq. senatum san-
 ctæ inquisitionis eiusdem Regni eo prætextu, quod ea essent quæ in
 supremo senatu sanctæ inquisitionis castella prohibita fuerint, ne
 docerentur donec se maturius considerata de illis ferretur iudicium.

At, esto ex aduersariorum confessione verum sit eas delatas fuisse
 se in Castellanicum senatum, tamen verum non est propter eam
 delationem, doctrinam Doctoris Molina aut cuiuscumq. alterius qui
 idem ac ipse docuerit circa materiam earum propositionum, fuisse
 se aliquo modo prohibitam, quin potius postea publice in Castella

2.
eam multi docuerunt, tum Salamantico, tum in alijs publicis uni-
uersitatibus s. collegijs. imo in multis generalibus et Provincialibus
capitulis diuersarum Religionum, ut in capitulo generali s. Francisci
s. Benedicti. in Provinciali s. Augustini, et Carmelitarum appro-
bantibus eisdem capitulis, ac eorum Magistris et Praelatis in pu-
blicis conclusionibus eam defendendam susceperunt. Quo fit ut
doctrina auctoris circa ea ad quae pertinent illae propositiones. in cas-
tella non solum a grauissimis Religionibus. et vniuersitatibus plu-
rimisq. sapientissimis viris a quibus s. quibus astantibus defense
sunt, sed etiam iam olim a supremo sanctae Inquisitionis senatu
eo approbatae sint, quod cum ad illud ut aduersarij fatentur
sine delata etc. (ut devigilantissimis Patribus eiusdem senatus
credere par est, quod et re vera eisdem Patres praestitisse est notissi-
mum) ea cura ac diligentia, quam et delatorum auctoritas. et rei
grauitas exigebat examinata. doceri nihilominus et publice defen-
di deinceps sicut antea permissa est.

Quod autem ad Lusitanum tribunale sanctae Inquisitionis atti-
net non solum in sua prima editione iuxta formam ordinariam
illius regni ab eodem senatu libera probatus est, verum propter earum
propositionum denunciationem quam supra reculimus in Regno
Castella delatam a serenissimo Archiepiscopo Alberto Cardinali ac gene-
rali inquisitore ab eodemq. senatu libera in primis retractus deinde
de eisdem propositionibus quae in denuntiatione continebant specialiter
examinatus est. et in contradictorium iudicium auctor ipse vocatus
ut Obiectis propositionibus responderet obiectiombus autem et respon-
sionibus accurate discussis, tandem supremus ille senatus pro-
nunciavit nihil proxius esse cur liber impediret, cuius rei prae-
testimonium publicum totius fere Lusitaniae fidem facit si bullas
quem ipsemet auctor post scripsit et sub hoc titulo (appendix ad con-
cordiam) de eius supremi senatus licentia ut de totius rei veritate
constaret in lucem dedit. ibiq. rem totam primo narrauit in pro-
mo deinde Obiectiones earumq. responsiones scripsit, in quo nonnulla
precamus Iudices ut attendant contra quasdam aduersarioꝝ impositiones.

Primum propositiones quae tunc oppositae sunt auctori summas esse
omnium fore, quae nunc illi eius aduersarij obijciunt. Haec enim sunt op-
positiones in tribus Obiectionibus contentae.

In prima Obiectione sequentes propositiones continentur

Prima propositio. Deus non omnes actus bonos morales praevideat in singulari nec praediffinit, ut fierent hii et nonne sed illud praevideat Deus illos determinandos a libero arbitrio creaturae. quarta propositio est. aliqua bona fiunt in tempore a nobis quae non sunt praevista a Deo. quinta propositio. Deus non praevideat nec determinat numerum omnium rerum singularium sibi gratia bonum, et formicarum etc.

In secunda Obiectione continetur tertia propositio quae sic habet. Deus praevideat me loquutum, non quia praediffinit ut ego loquerer, sed quia ego eram locutus. ideo praevideat me locutum, et infra eandem sextam et septimam propositionem commemorans, Obijcientis verba refert quae sic habent. Et cum auctor praevidentia, quae conividentiam habet velle seu voluntatem, excludit ab actibus moralibus non enim credit (v. g.) me loqui quia Deus praevideat me locutum consequit ut non credat me loqui, quia Deus me non loqui voluit et habetur in secunda propositione, et cum ita excludatur de operatione libera ut eam per praevidentiam non velit, excludatur etiam, ut eius operationis causa non sit, neq. determinet voluntatem humanam ad operandum ut habetur in sexta et septima propositione, et ut bene perspecta, ex auctoris sententia omnes simul propositiones facili opera deduci possunt, cum verum eandem doceant doctrinam.

In Tertia Obiectione continentur sequentes propositiones. Decima propositio. ex duobus hominibus, iniustus cum aequali auxilio Dei unus agit paenitentiam seu convertitur, et iustificat, et alter manet in peccato. Duodecima propositio. Auxilium quod sufficiens dicitur, illud idem aliquando ea ratione vocatur efficax, quod homo illo praevidenter utens cooperatur ad effectum unde statim patet. duos praevidenter homines aequali auxilio quorum alter nihil cooperatur quia non vult alter vero cooperatur, cuius cooperatio principaliter reducit in gratiam, pro undecima propositione ait obijcens et ex hac sententia sequitur quod in undecima propositione assertum est. nam cum de auxilio sufficiens loquatur, ait, nec ut tale auxilium recipiatur semper in homine, oportet quod sit efficax, secundum peculiarem effectum pro vltima propositione sic ait obijcens, quod ~~ait~~ in vltima propositione ambrosius bene docetur cum dicitur ad iustificationem impij, non esse maiorem praedeterminationem ex parte Dei quam ex parte voluntatis humanae.

2º quod observandum praecavimus. est eisdem propositionibus obijcens

4
autorem respondere non nois, au super aditis interpretacionibus
sed solum ex verbis eiusdem libri de concordia in quibus satis superq
explicita sunt. qua ad plenam satisfactionem praedictarum Obiectionum
pertinebant ut ex eodem appendice constabit. ubi verba eiusdem Libri
de concordia in Obiectionum satisfactionem ad verbum recitata sunt
libriq omnia loca in ipso appendice citata, unde defensionis verba trans-
cripta sunt. ut facile haec cum illis conferens lector. sui veritatem
intueri possit.

Ter. omnes praedictas propositiones. tunc Obiectas falso fuisse im-
positas auctori. unde et ipse in responsionibus non eas admittit ut
explicet. sed oppositionem negat falsitatemq opponentis. Statim sten-
dit ex verbis eiusdem libri ~

De Prima igitur Obiectione et propositionibus omnibus in ea con-
tentis sic ait in appendice. pagina 9. in primis verba mea nullas
harum propositionum continent. sub terminis quibus referuntur (sic
siquido constat) neq etiam sub alijs. cui statim patet

De propositionibus contentis in secunda Obiectione. De tertia pro-
positione. qua in obiectione primo loco posita est. sic ait in pagina. 9.
Ante quam ostendam multum discriminis esse inter meam doctri-
nam et tertiam propositionem qua mihi etiam immerito imponit &
De secunda qua in obiectione etiam secundum locum habet. sic ait
pag. 23. Certe nihil horum legitur in meo opere. De sexta autem
et septima. qua vltima sunt in obiectione. sic ait in eadem pagina
23. in fine. Attendat etiam qua probabilitate specie mihi attribui-
at sextam propositionem qua sic habet & 7. et septimam qua habet
ett. et statim de alia quadam propositione quam colligebat obji-
cienti ait. Vbi quisp legit me excludere providentiam divinam ab
operatione libera etiam flagitiosissima

Demum de 3. Obiectione. quod attinet ad decimam proposit^o
qua Obijctur in appendice pag. 29. et est in prima Obiectione si com-
paretur cum propositione ipsius Libri de concordia pag. 92. quam
Obijctens citat. longe diversam esse constat. nam Obijctens hanc
nudam propositionem falso obijcit. ex duobus hominibus inuisib^l
cum aequali auxilio Dei. unus agit penitentiam ett. et alter ma-
net in peccato. at propositio Libri pag 92 sic habet fieri potest
ut duorum. qui auxiliis interioribus a Deo vocantur. unus pro li-
bertate sui arbitrij conuertatur & 7. Quanta sit autem harum
propositionum divergentas. patet. quia propositio Obijctentis

30 29

Loquitur de auxilio absolute et nude quare ut minimum
distingueda est ut intelligatur solum de auxilio gratis praesenti
enti, ne excludamus ab operante auxilium concomitans. et
proposito libri exprasse loquitur de aequalitate in auxilio varia
tionis solum ait enim qui aequali auxilio interiori a deo operant
Unde omnia explanatione qua ex toto contextu illius quaestioni
summentur manifestissime, nempe quod loquitur de aequalitate
in solis auxiliij praesentibus adhuc ex ipsis formalibus tex
tibus propositionis, in verus eius sensus constat. De propositione
vndecima, eiusdem obiectiōis tertia, et qua in eadem obiectiōe
tercio loco posita est sic habet in appendice pag 23. versiculo quan
tum. Quantum vero in ea doctrina ab vndecima propositione
dicit, nemo est qui non videat. De propositione decima tertia
qua quantum et vltimum locum habet in obiectiōe ibidem
versiculo, quod sic ait, quod ad decimam tertiam propositionem
attinet etc. quantum mea doctrina ab ea propositione dicit
praeter haecenus dicta, componitur ex pag. 221. et 222. &c.

Hac itaq a iudicibus observari precamur humiliter ac
obtemperare, ut hinc duo citatissime constat primum est
morem esse adversariorum huius libri falsis accusationibus, sub
non solum apud vulgus, sed etiam apud gravissima tribunalia,
infamare. Sic enim fuisse in tribunali Lusitano constat, ex eo
quod responsiones Molinae in quibus falsas ostendit eorum impo
sitiones approbata in eodem iudicio sine et iurata illas absolutus
et liber et autor fuerit. Unde et idem modo faciunt, si ut ipsemet
non semel neq obicure significaverunt easdem propositiones in Lu
sitania oppositas, quas sub nomine doctoris Molinae, quasi in
eius libro concernas iterum in vulgus iactant in tribunal. ~~et~~
inquisitionis castella. Et etiam ad summum Pontificem detulerunt
2° et libri doctrinam circa materiam earumdem propositionum
in specialis et contradictorio iudicio, accurate examinatum ab illis
integerrimo tribunali, sanam et integram repertam fuisse. Et
quod constat ex proximo eiusdem appendicis quod sic habet: et
quamquam dubitationem excitatam ne inualesceret, compri
mebat approbatio gravissima, quam tunc suprema tribunalia,
inquisitionis in Lusitania Regis, sonatus, castella et A

6.
Aragonia tulerant, ne tamen veritati deessent obiectiombus oppositis
ita respondi ut responsionibus accurate examinatis, senatus supremus
pronuntiavit, nihil proxius esse cui liber impediretur.

Verum qui eiusdem auctoris cuius causa agitur testimonium
suspictum habeat, attendat obverso libellum appendix de licentia
eiusdem supremi senatus editum fuisse, eamque licentiam quae in
principio libri habetur a tribus iudicibus eiusdem supremi senatus
scilicet Georgio serrão, Antonio de Mendoca, Didaco de Sousa
fuisse subscriptam. Nequomodo ipsi iudices libellum approbassent si
contingens subscripsissent, ut typis mandaretur liber in quo rei quae
ante ipsos acta est historia narratur, si narratio ipsa fuisset rei ve
ritati dissimilis? Porro licentiam falsa conscriptam ac in libello
certi auctoris, et sub nomine cuiusdam Typographi, quorum uterq;
tunc in eodem Regno publice versabatur toti regno Portugaliae coram
eiusdem iudicium oculis divulgatam fuisse et per tot annos tollerari
tam qui nisi amens omnino sit dicere audeat.

Est igitur rei veritas constantissima qua haec summa continet
totam doctrinam qua nunc in suspicionem ab adversariis vocatur
ad remissivum Altorum eiusque supremum senatum inquisitionis su
sceptam. (forte ab adversariis ipsi ut facile conijci potest) delatam propositi
ones praecipuas et quae totam materiam attingebant obiectas ipsi responsiones
datis, causam totam accurate examinatam, responsiones quae obiectiones
falso, impostas fuisse contendebant, veras repertas, ac proinde obiectiones
ipsas adversariorum falso impostas depraesas. Doctrinam libris sanam
et tutam iudicatam, librum denique integram, nulla proxius in eo mut.
aut emendatione fieri praecipua vitalem et dignum existimatum qui in
omnium manibus versaretur. At tandem iudicium doctoris Molinae ab
adversariis factam eam visam fuisse, cui publicam satisfactionem subscip
tionibus supremi senatus confirmatam opponi expediret pro ut in appendix
additione opposita est.

Ex quo tandem sat fuisset novis accusationibus earumdem propositionum
nihil aliud respondere, nisi eas fuisse de quibus iam in eodem tribunali sub
tanto praeside eoque vigilantissimo, contra adversarios iudicio Liber fuisse ab
solutus, et illas quidem totius novae accusationis summam continere, et
nim sicut tribunal adversum sit, subitum tamen esse nequit, quoniam iudi
cium animos huius supremi senatus, omnino pararet, vigilantia et in
tegritate illius tribunalis optima existimatio, eamque doctrinam sanam
reputare quae in illo post accuratam examen sana et integra reperita

Est. quod si ad novum examen et propositionum earundem novam disputa-
 tionem et dispersionem veniendum sit. nec cece fuerit eadem responsiones
 rectoris quibus Molina respondit, quae enim tunc plane sufficere visa sunt
 easdem nunc vim eandem habeburas esse, dubium non est. Eademigitur
 Doctoris Molinae responsiones breviter insinuavimus, quas latius iudices in
 eodem appendice videre poterunt. Ex cuius etiam inspectione apparebit
 se et sine aliqua probatione, s. veritatis colore ab adversariis iactatum
 fuisse Doctorem Molinam, iussu eiusdem senatus pro libri explanatione ap-
 pendicem addidisse. etenim ex primo. ex ipsorum licentia ordinatio tenore
 qua typis liber mandatus est satis constat, cum nullo precepto coactum sed
 ordinaria permissione obtemperata sua voluntate addidit fuisse appendicem
 aderi. ut infamia, quae ex oppositionibus divulgatis in alijs provincijs fieri
 posse proculius facilius, occurreret rerum historiam narrans, et obiectioes ip-
 sas ac responsiones, propter quas liber est abstrictus, referens.

Illud tandem advertendum has obiectioes ex varijs occasionibus nos
 reprehendisse, alias quidem ex scripturis accepimus. s. Didaci Nuno publice
 & cathedra dictatae in quibus erronea quaedam falso imponit Dr. Molinae,
 alias ex assertionibus typis mandatis, quas primum in quodam publico con-
 sensu ipse expresso nomine contra Dr. Molinae doctrinam specialiter in mat.
 de aequitate & inaequalitate auxiliorum eius qui convertitur, cum eo qui
 non convertitur, se defensuram promissit, post per suos vbiq. divulgavit, in
 quibus eas propositiones, ad has de concordia liberi arbitrij, cum gratia, praes-
 cientia, providentia, praedeterminatione, et reprobatione, spectantes, quae falsi-
 tatis, indefensibilitatis, improbabilitatis nota designavit, tamq. Dr. Molina
 non habere voluisse praeter eius praecedentem promissionem ac publicam non
 solum extorcorum, sed suorum etiam voces, s. ex eo solum conijci posse
 quod cum eadem propositiones ab ipso earratione praemissis, temeritatis
 erroris, & haereticis, nota invicere tentaverit, ab his consensu, ab hoc sacro
 senatu prohibitus, Neq. unquam etiam post magnam contentionem
 eadem propositiones aliter eas notare permisisse, alias ex adversariis
 libris excepimus, alias demq. in varijs locis iactatas a fide dignis cog-
 novimus, quibus omnibus, ut in unum collectis respondendum duximus
 quod non solum coniecturis habeamus, sed et publica fama doceat in nu-
 meras propositiones in hoc sacro tribunal fuisse delatas, eas autem
 quas modo diximus, aperta coniectura est.

Propositiones autem quod proximo sine, et inventas sedes distulit, facilius
 possunt a iudicibus inveniri in varia capta, veritate naturam rei, ordinemq.
 doctrinae distulimus, primum videlicet de praesentia, 2° de providentia et con-
 curre causa, 3° de secundis, 4° de gratia, et eius necessitate, 5°

De liberi arbitrii comparatione ad gratiam. 6ta. De alijs varijs probatio-
nibus qua non potuerunt commode ad certa capitula reduci?

Respondemus autem qua fieri possit breuitate praesertim ad aliquas
obieciones quibus quod exumfama ad ipsum Doctorem Molin. perue-
nerit idemmet Doct. latius respondit scriptis aliquibus qua huic san-
cto tribunali obtulit, tum ut sibi obiectis a Magistris Dominis Dones
et Magistro Zumel satisfaceret, tum etiam ut illorum doctrina
periculum ostenderet qua omnino videndo precamur

(9)

Responsiones ad ea qua obijciunt
contra librum Dⁿⁱ Ludouici de
Molina de concordia liberi
arbitrii cum domi gratia.

Caput primum de his qua perti-
nent ad scientiam Dei

Occasione controversia exorta his temporibus de sufficientia et effi-
cacia gra. et de modo quo liberum arbitrium mouetur a gra. effica-
ci plura obiecta sunt contra librum Doct. molinae de concordia grae
cum libero arbitrio, interdum quidem expresso nomine, interdum vero
supposito nomine auctoris, qua tamen facile intelligantur contra illud
Obiecta fuisse, quorum sane aliqua dicuntur ab auctore, sicut illi obijci-
unt, qua quod probabilia sunt, nulla censura digna exant, alia vero
(qua multa plura sunt) falso illi imponuntur, detracti videlicet a
contextu aliquibus particulis, sine quibus diuersus sensus reddatur
quorum omnium oportuit breuim rationes reddere, quod suspicis sic
fluxima illorum ad sacrum tribunal fidei delata fuisse, quo autem faci-
lius inueniri possit responsio cuiusq. obiecto propositionis, in certa capita
illas aggressimur, pro ratione materiae ad quam pertinent

obiecto 2° falso ingesta

Responsio

Scientia visionis non dicitur proprie fuisse ab aeterno in Deo de futuris, sed duob
res sunt factae in tempore, pag. 290. et infert sententiam D. Thom. esse periculosa
dum ponit scientiam visionis coeternam ab aeterno. 1. par. q. 14. ar. 13. disp. 14. ca. 2.
col. 4.

Utumq. falso tribuitur auctori, qui in eisdem locis, pag. praeced. 289. dicit falsa
allegatione ad tempus in Deo proprie esse praesentia, quia res sit tempore
infinito ante quam sint neq. eo quod producant postea res variatis aliqua
fuit in diuina scientia. Deinde vero pag. 290. quoniam Aug. et Ansel. dice-
rant

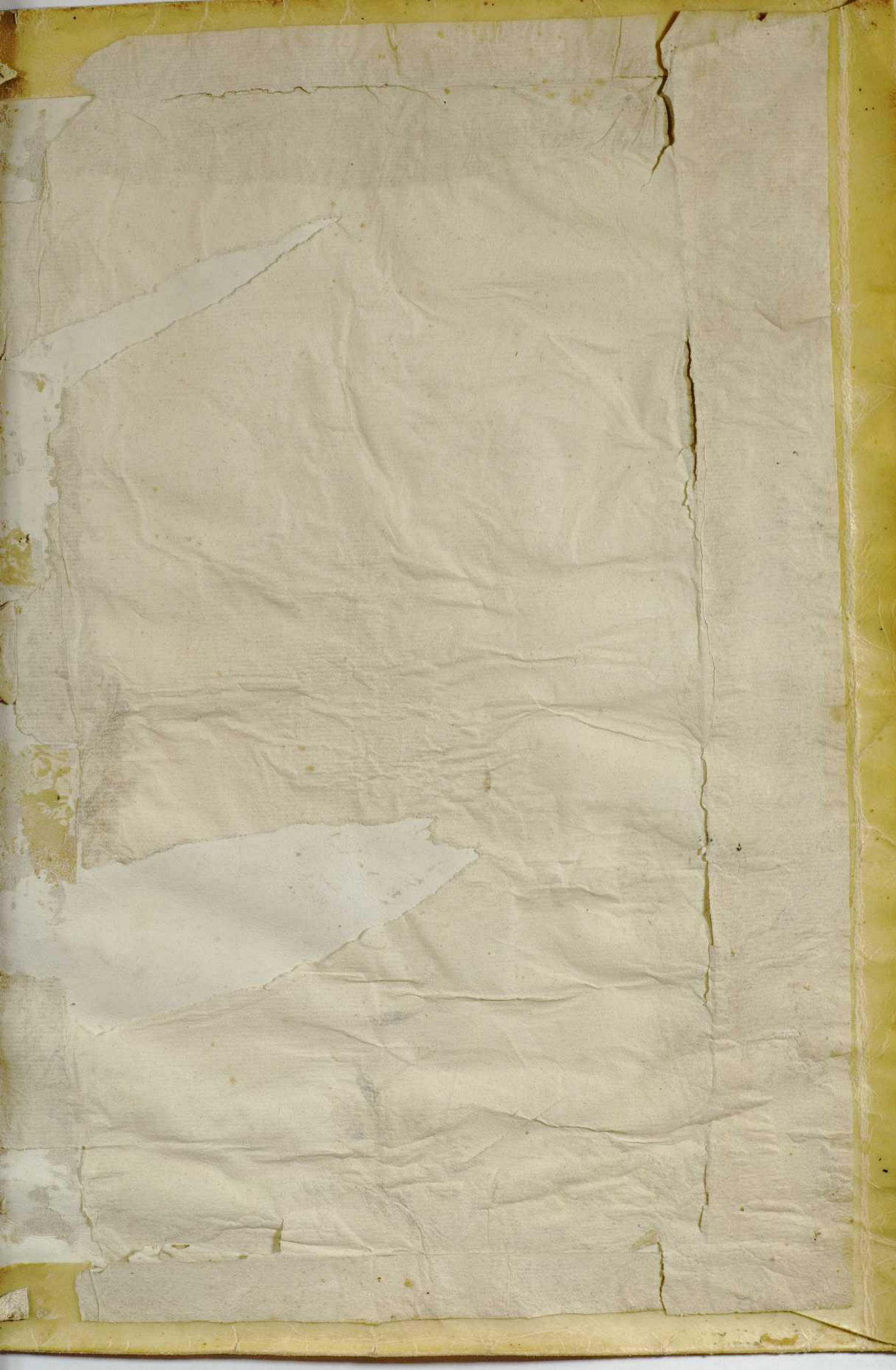
obiecto 2°
positam
et postea
in conclus
gouanti

Resp.

obiecto 2°
posita

Resp.

rant

5

Handwritten text in a cursive script, likely a name or title, which is significantly faded and obscured by dark stains and paper damage. The text is oriented vertically along the spine of the book.

No. Pair
A-HH